

Vägledning för tematisk utvärdering av utbildning som leder till sjuksköterskeexamen

Vägledning för tematisk utvärdering av utbildning som leder till sjuksköterskeexamen

Utgiven av Universitetskanslersämbetet 2021

Författare: Anna-Karin Malla

Diarienummer: 411-00445-20

Universitetskanslersämbetet • Hammarbybacken 31 • Box 6024, 121 06 Johanneshov
tfn 08-563 085 00 • e-post registrator@uka.se • www.uka.se

Innehåll

Inledning	4
Utvärdering av lärosätenas arbete med examensmålen för färdighet och förmåga i utbildningar som leder till sjuksköterskeexamen.....	5
Metodutveckling i dialog.....	6
Utvärderingens utgångspunkter	7
Utvärderingsprocessen	8
Bedömningsområden och utvärderingsfrågor.....	10
Bedömningsområde: Förutsättningar	10
Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat	11

Inledning

Det här är ett vägledande dokument för den tematiska utvärderingen av utbildningar som leder till sjuksköterskeexamen. Tematiska utvärderingar är en av fyra komponenter inom det nationella systemet för kvalitetssäkring av högre utbildning och forskning, och redovisas i rapporten *Nationellt system för kvalitetssäkring av högre utbildning – redovisning av ett regeringsuppdrag* (Rapport 2016:15).

Kvalitetssäkring av svensk högre utbildning förutsätter att både universitet, högskolor och UKÄ bedriver ett kvalitetssäkringsarbete. En utgångspunkt för UKÄ är att genom granskning stödja det systematiska kvalitetsarbetet på lärosätena.

Utvärdering av lärosätenas arbete med examensmålen för färdighet och förmåga i utbildningar som leder till sjuksköterskeexamen

I utvärderingen granskar UKÄ hur lärosäten arbetar för att studenterna ska nå examensmålen för färdighet och förmåga i utbildningar som leder till sjuksköterskeexamen.

När sjuksköterskeutbildningarna utvärderades 2014 visade utvärderingen bland annat på behovet av att ytterligare granska den verksamhetsförlagda utbildningen. Bedömare konstaterade att det fanns en stor variation i hur lärosätena utformat den verksamhetsförlagda utbildningen. Bedömare menade att det skulle vara intressant att studera vidare vad den variationen innebar utifrån ett kvalitetsperspektiv. UKÄ har därför valt att bygga vidare på den tidigare utvärderingens resultat genom att fokusera på några av de examensmål som studenterna ska uppnå inom kunskapsformen färdighet och förmåga.¹ På det sättet fångar utvärderingen hur lärosätena arbetar med färdighet och förmåga oavsett när och i vilken form det sker i utbildningen.

Utvärderingen genomförs i form av en tematisk utvärdering, vilket betyder att UKÄ har anpassat utvärderingens utformning till det aktuella temat. Syftet med att granska utbildningarna är att skapa djupare kunskap om temat och samtidigt bidra till lärosätenas utveckling. Två bedömningsområden ingår i utvärderingen: Förutsättningar samt Utformning, genomförande och resultat. Längre fram i vägledningen presenterar vi de utvärderingsfrågor som lärosätena besvarar i utvärderingen.

UKÄ har fått i uppdrag av regeringen att följa upp konsekvenserna för högskolans verksamhet av beslut och insatser som lärosätena har genomfört med anledning av det nya coronaviruset. Syftet är att kunna följa upp resultaten av insatserna och dra lärdom av effekterna på högre utbildning och forskning på både kort och lång sikt. I utvärderingen

---

¹ Se examensbeskrivningen för sjuksköterskeexamen i högskoleförordningen, bilaga 2 Examensordning (1993:100).

ingår därför en fråga om de förändringar i arbetssätt och upplägg som coronapandemin har inneburit i den kliniska delen av utbildningen.

Liksom i övriga granskningar som UKÄ genomför tillsätter UKÄ en bedömargrupp utifrån nomineringar från lärosätena, studentkåren och arbetslivsorganisationerna. Bedömarnas uppgift är att granska utbildningarna och ge återkoppling till lärosätena i form av graderade rekommendationer, det vill säga rekommendationer om vad respektive lärosäte bör utveckla och rekommendationer om vad de kan utveckla. Rekommendationerna kommer att följas upp vid samtliga utbildningar ett år efter avslutad utvärdering. Utvärderingen resulterar inte i ett samlat omdöme eller i några sanktioner för lärosätena.

Utvärderingsprocessen presenteras mer utförligt längre fram i detta dokument.

Utvärderingens syfte är att

- granska hur lärosätena arbetar med att säkerställa och skapa förutsättningar för att studenterna når examensmålen för färdighet och förmåga
- identifiera förbättringsområden och styrkor
- ge tillfälle till lärosätena att värdera sitt arbete och utbyta erfarenheter
- skapa kunskap om vilka resultat som uppnåtts.

Metodutveckling i dialog

Utvärderingen har inletts med ett metodutvecklingsarbete i flera steg där olika grupper varit involverade. Utvärderingen bygger vidare på tidigare utvärderingar samt de kunskaper och erfarenheter som genom möten och dialoger hämtats in från en rådgivande grupp, UKÄ:s referensgrupper och från representanter från de lärosätena som ger utbildning som leder till sjuksköterskeexamen. Ambitionen har varit att ha en öppen dialog för att kunna utforma en utvärdering som blir så relevant och träffsäker som möjligt. I möten med den rådgivande gruppen och med lärosätena har ett stort material tagits fram som berör de utmaningar som lärosätena behöver arbeta med. De synpunkter och det material som hämtats in från dessa möten har varit centrala för utformningen av utvärderingen. En sammanställning av materialet finns på www.uka.se/kvalitet--examenstillstand/tematiska-utvarderingar/fardighet-och-formaga-i-sjukskoterskeutbildningar.html.

Samtidigt som metodutvecklingsarbetet startade för utvärderingen tillsatte regeringen en utredning för att se över kraven för sjuksköterskeexamen och barnmorskeexamen. Utredningens uppgift är att se över utbildningarnas examensmål och hur utbildningarna kan uppfylla EU-rättens minimikrav på antalet studietimmar i den kliniska

undervisningen. Ytterligare en uppgift är att undersöka förutsättningarna för hur huvudmännen kan medverka i utbildningarna, så att krav på klinisk undervisning uppfylls. UKÄ har regelbunden kontakt med utredningen för att kunna samordna eventuella insatser.

Utvärderingens utgångspunkter

Utifrån tidigare utvärderingar och de dialoger som UKÄ har haft är utvärderingen utformad utifrån följande utgångspunkter:

- *Ett värderingsarbete i dialog.* Utbildningarnas ledningsnivå, programnivå, studenter samt regionala och kommunala vårdaktörer möts och värderar sin utbildning. UKÄ anordnar ett digitalt arbetsmöte i form av ett värderingsmöte, för att ge möjlighet till ett värderingsarbete som ligger till grund för respektive lärosätes självvärdering.
- *Utvärderingen utformas för att skapa och underlätta erfarenhetsutbyte.* De lärosäten som ingår i utvärderingen är olika till sin profil, vilket kräver olika upplägg av utbildningarna. Samtidigt finns det mycket att lära av varandra. Det finns därmed ett värde i att flera lärosäten möts i arbetet med självvärderingen och öppnar upp för en diskussion om förbättringsområden och utvecklingsbehov.
- *Rimlig ambitionsnivå.* Underlag som skickas in till UKÄ före värderingsmötet ska bestå av redan befintlig information eller kunna sammanställas utan att genomföra något större skrivarbete. Värderingsmötet är ett tillfälle att värdera sin utbildning och ta fram en kortfattad självvärdering. På så vis begränsas arbetsinsatsen.
- *Bedömarnas expertis.* Expertisen används både för att granska och ge återkoppling till respektive lärosäten samt ge en nationell bild av lärosätenas arbete med färdighet och förmåga i sjuksköterskeutbildningarna.
- *Uppföljning av utvärderingen för alla sjuksköterskeutbildningar.* Ett år efter utvärderingen följer UKÄ upp hur utvärderingens rekommendationer har hanterats. På så sätt stärks den granskande ansatsen och bidrar ytterligare till kvalitetsutveckling.

Utvärderingsprocessen

Arbetet med självvärderingen kommer ske stegvis för att på så vis skapa så goda förutsättningar som möjligt för varje lärosäte att värdera sin utbildning och samtidigt begränsa arbetsinsatsen till en rimlig nivå. Med det arbetssättet vill vi även ge möjlighet till lärande och erfarenhetsutbyte mellan lärosäten och mellan olika grupper kopplade till sjuksköterskeutbildningarna under utvärderingens gång.

Utvärderingens olika steg:

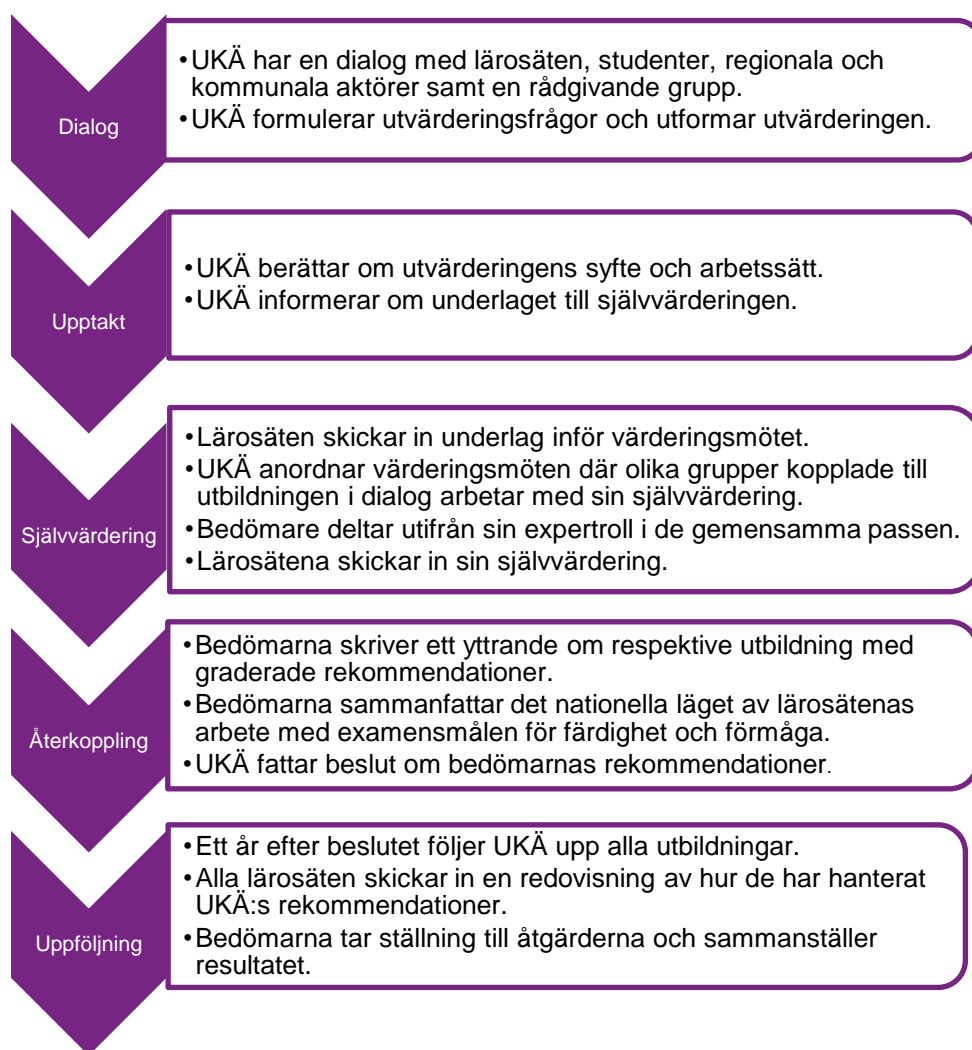

Bild. Utvärderingens olika steg.

Arbetssättet för utvärderingen:

Utvärderingsprocessen

Upptaktsmötet

På det inledande upptaktsmötet presenterar UKÄ utvärderingens syfte och arbetssätt. UKÄ bjuder in representanter från varje lärosäte, studentkårer och någon representant för bedömargruppen. Det finns möjlighet för lärosätena att ställa frågor om utvärderingen och utvärderingsprocessen.

Underlag till självvärderingen och värderingsmötet

Fyra veckor efter upptakten skickar lärosätena in underlaget till UKÄ inför värderingsmötet.

UKÄ tar fram information i form av statistik uppdelat per utbildning och på nationell nivå över exempelvis antalet nybörjare, antalet examinerade, söktrycket och genomströmningen.

Värderingsmötet

Till värderingsmötet bjuder UKÄ in företrädare för varje lärosätes sjuksköterskeutbildning från följande kategorier: ledning, programansvariga, studenter samt regionala och kommunala vårdaktörer. Under värderingsmötet värderar företrädarna utbildningen utifrån utvärderingsfrågorna och dokumenterar värderingen i punktform i ett formulär för självvärderingen.

Värderingsmötet anordnas för fyra–fem lärosäten samtidigt med högst tre deltagare per kategori. Därmed ger mötet också tillfälle till erfarenhetsutbyte i helgrupp mellan de lärosäten som deltar. Bedömarna deltar i helgruppsdiskussionerna för att få förståelse för lärosätenas arbete.

Självvärderingen

Varje lärosäte skickar in sin självvärdering fem veckor efter värderingsmötet. Självvärderingen lämnas in i den mall som använts vid värderingsmötet och omfattar högst nio sidor.

Återkoppling

Bedömarna bedömer varje utbildning i ett kortfattat yttrande i form av rekommendationer graderade utifrån vad lärosätet bör utveckla och kan utveckla. Yttrandets rekommendationer utgår från självvärderingen, som ligger som bilaga till yttrandet. Bedömarna sammanfattar också det nationella läget för hur lärosätena arbetar med färdighet och förmåga i sjuksköterskeutbildningarna och vilka styrkor och förbättringsområden som finns.

UKÄ fattar beslut om bedömnarnas rekommendationer.

Uppföljning

Ett år efter beslutet följer UKÄ upp alla utvärderade utbildningar, efter att lärosätena har redovisat hur de har hanterat rekommendationerna.

Bedömarna granskar åtgärderna och UKÄ sammanställer uppföljningens resultat per utbildning och på nationell nivå samt tar ställning till om det behövs ytterligare åtgärder. Uppföljningen görs i dialog med lärosätena i ett utvecklande syfte och leder inte till att examenstillstånd dras in.

Bedömningsområden och utvärderingsfrågor

Här presenterar vi de underlag som lärosätena skickar in inför värderingsmötet. Utifrån underlaget besvarar företrädarna för lärosätena utvärderingsfrågorna under mötet. Inför värderingsmötet tar UKÄ fram information om exempelvis antalet nybörjare, antalet examinerade, söktrycket samt genomströmningen per utbildning och på nationell nivå.

Utvärderingsfrågorna och det formulär som lärosätena besvarar dem i är formulerade för att inbjuda till en värderande diskussion om utbildningens förbättringsområden och styrkor. Ambitionen är också att formuläret ska bidra till att avgränsa skrivarbetet till det som är mest relevant för utbildningens kvalitet och underlätta för lärosätena att besvara utvärderingsfrågorna i värderingsmötet.

Bedömningsområde: Förutsättningar

Lärosätena skickar följande underlag till UKÄ inför värderingsmötet:

- bakgrundsbeskrivning av utbildningar som leder till sjuksköterskeexamen och antalet antagna studenter det senaste året
- utbildningsplan med utbildningens kurser, antalet högskolepoäng och fördelning per termin
- lärartabell för personal i hela utbildningen
- avtal med vårdaktörer för utbildningens kliniska placeringar.

Lärosätet skickar in underlag som fungerar som utgångspunkt för arbetet med att ta fram självvärderingen under värderingsmötet.

Bakgrundsbeskrivningen ska innehålla uppgifter om lärosätets utbildningar som leder till sjuksköterskeexamen och antalet antagna studenter det senaste året. Lärosätet kan också kort beskriva om det finns något särskilt de vill att bedömargruppen ska veta om deras utbildning. Lärosätena lägger in bakgrundsbeskrivningen i en särskild mall och bifogar utbildningsplanen med uppgifter om utbildningens kurser och antalet högskolepoäng, fördelat på termin. Uppgifter om lärarresurserna lämnas i mallen för lärartabellen. I ett tillägg till det aktuella avtalet med vårdaktörer kan lärosätet eventuellt skicka in den senaste terminsbeställningen.

Den här frågan diskuterar lärosätena vid värderingsmötet:

Utvärderingsfråga 1

Hur arbetar lärosätet med att skapa goda förutsättningar för studenterna att uppnå färdighet och förmåga genom att säkra

- lärarförsörjning
- handledarutbildning för handledare i klinisk verksamhet
- kliniska placeringar?

Vid värderingsmötet arbetar lärosätena gemensamt med utvärderingsfråga 1 genom att i första hand beskriva och dela med sig av hur de arbetar med det som de anser fungerar väl. Men de ska också beskriva vad de ser som utmanande, och som de vill utveckla och lära sig mer om.

Den delen av utvärderingsfråga 1 som rör lärarförsörjning handlar om antalet lärare i hela utbildningen och om deras vetenskapliga, professionsrelaterade och aktuella kliniska samt pedagogiska kompetens är adekvat. Lärosätena ska särskilt beskriva lärarförsörjning i förhållande till utbildningens möjligheter att skapa goda förutsättningar för studenterna att uppnå målen för färdighet och förmåga.

Den del av frågan som rör handledarutbildning handlar om hur lärosätet arbetar för att möjliggöra för handledare inom klinisk verksamhet att genomgå handledarutbildning och att handleda studenter.

Den del av frågan som rör kliniska placeringar handlar om hur lärosätet samarbetar med klinisk verksamhet och vårdaktörer, för att säkra ett tillräckligt antal kliniska placeringar av god kvalitet och med en samsyn på placeringarnas innehåll.

Bedömningsområde: Utformning, genomförande och resultat

Lärosätena skickar in följande underlag till UKÄ inför värderingsmötet:

- Dokument som visar hur de två examensmålen (se utvärderingsfråga 2 och 3) säkerställs i utbildningen genom länkning mellan kursmål, lärandeaktiviteter och examinationer. Om det inte finns ett beslutat dokument med matris eller tabell över länkningen, skickar lärosätena in en kortfattad beskrivning av hur de två examensmålen säkerställs i utbildningen. Sambandet mellan kursmål, lärandeaktiviteter och examinationer ska framgå.

Lärosätena skickar in underlag som fungerar som utgångspunkt för arbetet med att ta fram självvärderingen under värderingsmötet, dvs. ett dokument som visar hur lärosätet säkerställer de två examensmålen genom länkning mellan kursmål, lärandeaktiviteter och examinationer.

De här frågorna diskuterar lärosätena vid värderingsmötet:

Utvärderingsfråga 2

Hur arbetar lärosätet med att utforma och genomföra sjuksköterskeutbildningen så att studenterna kan visa

- färdighet och förmåga att självständigt och i samverkan med patienten och närstående identifiera vårdbehov, upprätta omvårdnadsplan samt ge vård och behandling?

Utvärderingsfråga 3

Hur arbetar lärosätet med att utforma och genomföra sjuksköterskeutbildningen så att studenterna kan visa

- förmåga till lagarbete och samverkan med andra yrkesgrupper?

Utvärderingsfråga 4

- Vilka förändringar i utformningen och genomförandet av den kliniska delen av utbildningen tror ni/skulle ni önska kvarstår efter coronapandemin?

Vid arbetsmötet arbetar lärosätena gemensamt med utvärderingsfråga 2 och 3 genom att beskriva och dela med sig av hur de arbetar med det som lärosätena anser fungerar väl i arbetet med de två examensmålen. Lärosätena beskriver också vad de ser som utmanande och vill utveckla och arbeta vidare med. Det är bra att dela med sig av exempel på aktiviteter, examinationer och bedömningsunderlag.

För att UKÄ ska kunna dra lärdom av erfarenheterna från coronapandemin är vi i utvärderingsfråga 4 intresserade av att få veta mer om förändringar i arbetssätt och upplägg som coronapandemin inneburit för den kliniska delen av sjuksköterskeutbildningen och som ni i nuläget ser att ni vill behålla. Läs mer om uppdraget och ta del av våra resultat på www.uka.se/om-oss/var-verksamhet/regeringsuppdrag/coronaviruset-och-hogskolan.html

Universitetskanslersämbetet (UKÄ) ska bidra till att stärka den svenska högskolan och Sverige som kunskapssamhälle. Vi granskar kvaliteten på högskoleutbildningarna, vi analyserar och följer upp utvecklingen inom högskolan och vi bevakar studenternas rättssäkerhet.

uka.se

